

Holbergsgade 6
DK-1057 København K

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W sum.dk

Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg

Dato: 07-12-2020
Enhed: FOPS
Sagsbeh.: DEPMRAL
Sagsnr.: 2006204
Dok. nr.: 1502234

Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg har den 27. november 2020 stillet følgende spørgsmål nr. 77 (L 61) til sundheds- og ældreministeren, som hermed besvares supplerende.

Spørgsmål nr. 77:

”Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 26. november 2020 fra SMOKE-IT, jf. L 61 - bilag 19.”

Svar:

I forlængelse af svar på L 61 - spørgsmål 77 fremsendes hermed som lovet udtalelse fra Sundhedsstyrelsen, hvori Sundhedsstyrelsen forholder sig til henvendelsen.

Sundhedsstyrelsen har oplyst følgende:

”Undersøgelsen ”Danskernes Rygevaner” er gennem flere år blevet gennemført i et samarbejde mellem Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen, Lungeforeningen og Sundhedsstyrelsen. Rygning er den forebyggelige enkeltfaktor, som har størst betydning for folkesundheden i Danmark. Det er estimeret, at op imod halvdelen af de personer, der ryger regelmæssigt, vil dø af en rygerelateret sygdom. Undersøgelsen gennemføres med henblik på at skabe viden og grundlag for forebyggende tiltag mod brug af tobaks- og nikotinprodukter.

Sundhedsstyrelsen vil nedenfor kort redegøre for årsagen til skift i dataindsamlingsmetoden og forsinkelsen af undersøgelsen samt beskrive, hvorfor data fra undersøgelsen Danskernes Rygevaner 2019 ikke kan sammenlignes med data fra Danskernes Rygevaner 2018.

Skift i dataindsamlingsmetoden

I foråret 2019 drøftede samarbejdspartnerne bag undersøgelsen ”Danskernes Rygevaner” forventninger til datagrundlaget i undersøgelsen for 2019, herunder forskellige metoder til at opnå en høj datakvalitet med så repræsentative data som muligt. Samtidig blev risikoen for ikke at kunne sammenligne data fra 2019 med data fra tidligere år i forbindelse med et skift i dataindsamlingsmetoden drøftet. Særligt Sundhedsstyrelsen ønskede at afprøve et skift i dataindsamlingsmetoden i 2019, så et evt. nyt datagrundlag med forbedret repræsentativitet kunne være grundlaget for efterfølgende analyser. Analyserne med en ny baseline ville hermed kunne beskrive udviklingen i befolkningens nikotinbrug og rygeadfærd, fx ændringer i prævalensen blandt befolkningsgrupper, forårsaget af eventuelle politisk besluttede tiltag på tobaksområdet. Den daværende regering havde en målsætning om, at der i 2030 skulle være en røgfri generation af børn og unge. Et metodeskift ønskedes foretaget inden eventuelle politisk besluttede ændringer, for at få en baseline fra før ikrafttrædelse af nye tiltag.

Danmarks Statistik foreslog en indsamlingsmetode med stratificeret tilfældig sampling, der har til formål at minimere selektionsbias, dvs. et tilfældigt udsnit af befolkningen udvælges til undersøgelsen. Udsnittet ville være repræsentativt for befolkningen med hensyn til køn, alder, fuldførte uddannelsesniveauer samt bopælsregion. Da ikke alle i undersøgelsen ønsker at besvare henvendelsen, ville der efterfølgende blive foretaget en vægtning af besvarelsene, som tager hensyn til et eventuelt skævt frafald i bestemte befolkningsgrupper. Således sikres repræsentativitet med hensyn til køn, alder, region, familieindkomst, familietype, uddannelse og socioøkonomisk status. Danmarks Statistik beskrev desuden muligheden for at spørge de samme personer igen, hvis Sundhedsstyrelsen ønskede at lave en kohorte.

Sundhedsstyrelsen bad Statens Institut for Folkesundhed (SIF) vurdere Danmarks Statistiks metode samt muligheden for sammenligning med tidligere års undersøgelser. SIF vurderede, at et skift til Danmarks Statistik ville forbedre datakvaliteten. SIF pointerede desuden, at der ville være tale om et databrud¹, men at det ville være muligt at sammenligne med nogle forbehold.

På det grundlag besluttede Sundhedsstyrelsen sammen med Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen og Lungeforeningen at indgå en aftale med Danmarks Statistik om at forestå undersøgelsen i 2019. Dataindsamlingen ville ændres fra at indeholde besvarelser fra et panel hos en leverandør til at indeholde svar fra et tilfældigt udvalgt udsnit af befolkningen, som ville modtage link til spørgeskema i e-boks.

Da Sundhedsstyrelsen og samarbejdspartnerne modtager data fra Danmarks Statistik november 2019, er nogle af resultaterne markant anderledes end i tidligere undersøgelser. Eksempelvis er andelen af personer, der ryger dagligt, væsentligt lavere end i undersøgelsen for 2018. Det blev derfor undersøgt, om metodeskiftet i sig selv havde medført en lavere rygeprævalens (antal nuværende rygere). For at sikre en høj datakvalitet, og at den relativt lavere prævalens ikke blot skyldtes selektionsbias, bad Sundhedsstyrelsen SIF om at vurdere, hvilke forskelle, der tidligere er set i Sundhedsprofilen, når man ser på personer, der besvarer spørgeskemaet gennem e-boks og personer, der besvarer spørgeskemaet via postsendt spørgeskema. Her fandt man en relativ stor forskel på andelen, der røg.

Det var på denne baggrund vurderingen, at selvom data blev vægtet, så var der en skævhed ift. hvem, der havde besvaret spørgeskemaet, og vægtningen fungerede således ikke optimalt.

På baggrund af dette igangsatte Sundhedsstyrelsen og samarbejdspartnerne en interviewdel ved Danmarks Statistik. Her blev de personer, der ikke havde reageret på spørgeskemaet via link i e-boks, kontakttet telefonisk for herigennem at gennemgå spørgeskemaet. Det fremgår af metodenotatet fra SIF, der blev offentliggjort i forbindelse med rapporten "Danskernes Rygevaner – del 1: Nikotinafhængighed", at der var 19 %, der røg dagligt, blandt de deltagere, der havde besvaret spørgeskemaet via telefoninterview, imod 12 % af de, der havde besvaret det spørgeskemaet via link i e-boks. For lejlighedsvis rygning var forskellen mindre. Ser man samlet på de to grupper (daglig og lejlighedsvis rygning), var der 18 % i gruppen, der havde besvaret det internetbaserede skema, der røg mod 23 % i interview-gruppen.

¹ Databrud betyder, at der er sket en ændring i data over tid, som kan have betydning for sammenligning af data før og efter tidspunktet for ændringen

Interviewdelen blev foretaget i perioden 6.-31. december, hvorefter Danmarks Statistik foretog vægtning af de nye data. Derfor kunne undersøgelsen ikke offentliggøres i januar 2020 som planlagt.

Sammenligning af data fra 2018 og 2019

Den måde data indsamles på påvirker det endelige datasæt. Forskellige dataindsamlings- og rekrutteringsmetoder kan bl.a. medføre forskelle i deltagelsesprocent og repræsentativitet. Meget af det kan der tages højde for i designet af undersøgelsen, og noget kan ligeledes forudsiges, som SIF gjorde det i foråret 2019. Man bør alligevel være varsom med at sammenligne to så forskellige undersøgelsestyper.

Sundhedsstyrelsen bad derfor SIF om at vurdere databrudet og muligheden for at sammenligne data fra 2019 med 2018 på baggrund af de konkrete ændringer i dataindsamlingsmetoden samt ændringerne i spørgerammen. Det var SIFs vurdering, at de to undersøgelser adskiller sig fra hinanden på en række parametre, og at man med fordel kan anse Danskernes Rygevaner 2019 for en ny baselineundersøgelse. Som det fremgår af metodenotatet², som SIF har udarbejdet, kan data fra de to undersøgelser ikke direkte sammenlignes.”

Med venlig hilsen

Magnus Heunicke / Maria Ramskov Larsen

² <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2020/Danskernes-rygevaner-2019/Metodefor-skelle.ashx?la=da&hash=0A259B199BB92074A3B5DB520DDB91168B9F4820>